

JAN WIKTOR SIENKIEWICZ

Polska sztuka na emigracji
w londyńskiej kolekcji
Matthew Batesona

Polish art in exile
in Matthew Bateson's
London collection

Matthew Bateson jest angielskim kolekcjonerem sztuki, a także, od czasu przejścia na emeryturę, artystą malarzem, nie posiadającym wcześniejszych związków z Polską. Jego własne prace malarskie wykazują pewne podobieństwo do dzieł polskich artystów emigracyjnych zgromadzonych w jego kolekcji, między innymi poprzez ekspresjonistyczną stylistykę i podejmowane tematy. Jego zaangażowanie w kolekcjonowanie sztuki, którą kochał, przez okres dwudziestu pięciu lat kariery w branży ubezpieczeniowej, była substytutem i przedłużeniem jego własnej artystycznej osobowości, a także rekompensatą za pracę zawodową w dziedzinie, w której nie znajdował przyjemności. W swojej działalności kolekcjonerskiej Bateson nie ulegał trendom i modom pojawiającym się w sztuce brytyjskiej XX wieku i pozostawał wierny swoim własnym przekonaniom co do jakości emigracyjnego malarstwa polskiego.

Matthew Bateson is an English art collector and, since his retirement, an artist, with no Polish ancestry. His own work has some affinity to the Polish emigre artists he has collected, being expressionist in style and addressing serious themes. Collecting, rather than painting, the art he loved during the twenty five years of his career working in the insurance industry was a substitute for, and extension of, his own artistic personality and a compensation for a career he did not enjoy. He was not influenced by trends and fashion in British twentieth century art and followed his own belief in the quality of Polish painting.

Polska sztuka na emigracji
w londyńskiej kolekcji
Matthew Batesona

Polish art in exile
in Matthew Bateson's
London collection

Warszawa 2020

Seria „Studia i Materiały”

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL COMMITTEE

Dorota Janiszewska-Jakubiak (przewodnicząca), Magdalena Gutowska,
Karol Guttmejer, Piotr Ługowski, Agnieszka Tymińska

REDAKTOR SERII / SERIES EDITOR

Karol Guttmejer

RECENZENCI / REVIEWERS

dr hab. Joanna Kucharzewska, prof. UMK
dr hab. Aneta Pawłowska, prof. UŁ

REDAKCJA I KOREKTA / EDITED AND PROOFREAD BY

Renata Gajowiak, Grażyna Waluga

PROJEKT OKŁADKI, OPRACOWANIE GRAFICZNE I SKŁAD / GRAPHIC DESIGN

Piotr Berezowski

© Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, 2020

© Jan Wiktor Sienkiewicz, 2020

WYDAWCA / PUBLISHED BY

Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA

ul. Madalińskiego 101, 02-549 Warszawa

e-mail: kontakt@polonika.pl; www.polonika.pl

INSTYTUCJA NADZORUJĄCA / SUPERVISING INSTITUTION

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

ISBN 978-83-66172-31-9

NAKLAD / PRINT RUN: 200 egzemplarzy / copies

PAPIER / PAPER: Sora Matt Plus, 115 g

DRUK / PRINTED BY: Proprint

OKŁADKA / COVER

I. Janina Baranowska, *Lot And His Daughters*, 1965

II. Pracownia Feliksa Topolskiego w Londynie, lata 50. XX w., fot. arch. J.W. Sienkiewicza

III. Książę Filip w drodze do pracowni Feliksa Topolskiego, lata 60. XX w., fot. arch. J.W. Sienkiewicza

JAN WIKTOR SIENKIEWICZ

Polska sztuka na emigracji w londyńskiej kolekcji Matthew Batesona

Polish art in exile
in Matthew Bateson's
London collection

Spis treści

Table of Contents

7	Od wydawcy
8	From the editor
9	Matthew Bateson – kolekcjoner
11	Matthew Bateson – Art Collector
13	Polska sztuka na emigracji w londyńskiej kolekcji Matthew Batesona
14	Polish art in exile in Matthew Bateson's London collection
69	Katalog dzieł sztuki w londyńskiej kolekcji Matthew Batesona Catalogue of works of art in Matthew Bateson's London collection
75	Literatura Literature
79	Ilustracje Figures

Od wydawcy

Skutki drugiej wojny światowej dla kultury polskiej do dziś są nie do odrobienia i nie do oszacowania. To nie tylko olbrzymie straty zabytków materialnych zniszczonych, zrabowanych lub wywiezionych poza granice Polski. To przede wszystkim niewyobrażalne straty w żywej tkance społeczeństwa obejmujące również zmarłych i zabitych twórców. Dodatkowo, w wyniku objęcia władzy w Polsce przez komunistów, liczna grupa artystów nie powróciła do ojczyzny z oczywistych powodów. W efekcie powojenna polska twórczość plastyczna rozwijała się w dwóch różnych nurtach. W kraju – gdzie dość szybko, w myśl doktryny socrealizmu, nowa władza wprowadziła odgórne reguły zarządzania sztuką – oraz poza jego granicami, w różnych miejscach Europy i świata.

Londyn dość szybko, bo już w 1945 r., stał się prężnym ośrodkiem polskiej sztuki, której oblicza były zróżnicowane, niejednokrotnie obciążone piętnem wojennych przeżyć. Twórczość ta znalazła w pewnym momencie wielkiego admiratora: Matthew Bateson zafascynował się nastrojem, symboliką i ekspresją polskiego malarstwa. Od prawie czterdziestu lat tworzy swoją kolekcję polskiej sztuki – głównie malarstwa i grafiki, ale i ceramiki. Zgromadzone przez niego zbiory to szerokie, reprezentatywne spektrum polskiej sztuki drugiej połowy XX w. powstałej w Wielkiej Brytanii. Prezentacja wybranych dzieł z tej kolekcji to niezaprzeczalny walor niniejszej publikacji.

Dorota Janiszewska-Jakubiak
Dyrektor Instytutu POLONIKA

From the editor

The impact of the Second World War on Polish culture can hardly be assessed or compensated for, even from the perspective of the many years that have since passed. It was not only the huge material loss of the cultural goods that were destroyed, looted or taken away far beyond the Polish borders that the war entailed. It brought about primarily an inconceivable damage to the living organism of society, including both the deceased and killed artists. What is more, as a result of the fact that power in Poland was taken over by the communists, a considerable group of artists was never to return to their homeland for obvious reasons. Consequently, Polish artistic activity in the post-war period developed in two different directions. One of them was the art in Poland, where, relatively quickly, the new regime implemented a highly regulated way of managing artistic creativity, in accordance with the doctrine of Socialist Realism. The second line of development concerned the art created outside Polish borders, in various parts of Europe and the rest of the world.

Soon, as early as 1945, London was to become a vibrant centre of Polish art. It was art of divergent faces, more than once burdened by the stigma of wartime experiences. And at some point, this art found a great admirer. Matthew Bateson became fascinated with the mood, symbolism and creative expression of Polish painting. He has been building his collection of Polish art for nearly forty years, concentrating primarily on painting and graphic art, but also ceramics. The collection of works accumulated by Bateson includes a broad, representative range of Polish art of the second half of the 20th century created in Great Britain. An undisputable value of the present publication consists in the presentation of the selected works from the Bateson collection.

Dorota Janiszewska-Jakubiak

Director of the POLONIKA

National Institute of Polish Cultural Heritage Abroad

Translation by **Adam Kunysz**

Polska sztuka na emigracji w londyńskiej kolekcji

Matthew Batesona autorstwa Jana Wiktora Sienkiewicza to interesujące opracowanie naukowe wpisujące się w charakter działalności prowadzonej przez Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA. Autor publikacji z wielką swobodą uwodzi czytelnika, wciąga go w interesujący świat polskiego malarstwa i – nie mniej ciekawe – losy artystów, niejednokrotnie dotkliwie doświadczonych traumą wojny. Barwnie kreśli charakterystykę twórczości poszczególnych artystów, czasami potrzebuje do tego zaledwie kilku słów, ale precyzyjnie dobranych, by oddać napięcia i napiętności zawarte w pracy malarskiej, by odczytać nastrój artysty, albo opisać świat jego emocji. Używa plastycznego języka adekwatnego do technik stosowanych przez artystów. Praca tym samym jest interesująca literacko, a jednocześnie wnosi nowe ustalenia związane z twórczością artystów polskich działających za granicą. Jest pierwszym szczegółowym omówieniem kolekcji *Matthew Batesona*, bardzo ważnym w kontekście katalogowania polskiej działalności poza granicami rodzimego kraju.

z recenzji

prof. UMK dr hab. Joanna Kucharzewska

Polish Art on Emigration in Matthew Bateson's London

Collection by Jan Wiktor Sienkiewicz is an interesting monographic study fitting in the character of the activities carried out for the promotion of Polish culture outside the country's borders, as propagated by the POLONIKA National Institute of Polish Cultural Heritage Abroad. The author of the study charms the readers with great ease and unmatched erudition, drawing them into the fascinating world of Polish painting and – equally captivating – fate of the artists, severely affected by the atrocities of war. Sienkiewicz skilfully delineates the characteristic features to be found in the work of particular artists, sometimes with the use of just a few words, albeit selected with utmost care with a view to rendering the tensions and passions contained in the work of a painter, reflecting the mood or describing the world of the artist's emotions. The author relies on a language which is rich in plasticity – corresponding to the techniques applied by the artists. As it is, the study is exceptionally valuable for two reasons. It is interesting from a literary perspective, while at the same time providing new insights into the artistic output of Polish artists working abroad. The text offers the first detailed examination of the Mathew Bateson collection, so significant in the context of cataloguing Polish artistic activity outside the country's borders.

from the review of

Professor Joanna Kucharzewska